

EL TEMPS

## De l'URSS als Balcans: a la vora de l'abisme

DIRECCIÓ, ADMINISTRACIÓ, PUBLICITAT I VENDES: Avda. del Baró de Càrcer, 40, 13. 46001 València. Telèfon: (96) 352 48 69. Fax: (96) 352 09 83.

REDACCIÓ DE BARCELONA: Carrer de Casanova, 46, 4-2. 08011 Barcelona. Telèfon: (93) 323 00 71. Fax: (93) 323 35 41.

REDACCIÓ DE MALLORCA: Plaça de Caterina de Thomàs, 4, 4rt, B. 07001 Palma de Mallorca. Telèfon: (971) 72 07 63.

EDITA: Edicions del País Valencià, S.A.  
PRESIDENT: Rafael Mansanet.  
EDITOR: Eliseu Climent.

DIRECTOR: Oriol Castanyes.  
CAP DE REDACCIÓ: Miquel Alberola.

REDACCIÓ DE VALÈNCIA: Ismael L. Belda, Ignasi Pellicer, Jordi Sebastià.  
REDACCIÓ DE BARCELONA: Eduard Company, Xavier Duran, Oriol Malló, Pere Martí, Sílvia Monfort, Eduard Voltas.  
REDACCIÓ DE MALLORCA: Miquel Payeras.

CORRESPONSALS: M.C. Grau (Andorra), Cinta Bellmunt (Tarragona), Patrícia Alberola (Alacant), Xevi Planas (Girona), Univers Bertrana (Perpinyà), Judith Casaprima (Leida).

FOTÒGRAFS: Joan Celià, Rafa Gil, Jordi Morera.

IL·LUSTRADORS: Salva Llosà, Sento.  
RÚBRIQUES: Ramon Barnils, Pere Calders, Fabià Estapé, Joan F. Mira, Josep M. Sanmartí.

COL·LABORADORS: Antoni Albalat, Andreu Alfaro, Adolf Beltran, Francesc Bueno, Joan A. Benach, Francesc Caballero, Carles Capdevila, Antoni Castel, Jaume Comellas, Santiago Cucurella, Martí Domínguez, Llibert Ferri, Vicent Franch, Carles Gàmez, Manuel García, José Luis Guarnier, Juan M. Jativa, Enric A. Llobregat, Josep M. Lluró, Assumpció Maresma, Josep Morell, Sergi Pàmies, Josep M. Pasqual, Vicent Partal, J.J. Pérez Benlloch, Toni Picazo, Miquel Porta Perales, Antoni Reig, Màrius Serra, Josep Lluís Sira, Lluç Soler, Marc Soler, Ferran Torrent, Xúlio Ricardo Trigo.

ARXIU: Jesús Prats (Fotografia).

PUBLICITAT I PROMOCIÓ: Jordi Enguix (Cap de publicitat), Joana Vallés (Barcelona).

SUBSCRIPCIONS: Begonya Pardo.  
PRODUCCIÓ: Francesc Sellés, (Correcció lingüística), Lina Casanovas (Maquetació), Faust Ripoll (Edició).

DISSENY: Enric Satué.

FOTOMECÀNICA: Gràfiques Papallona, Añón, Selecrom.

IMPRESSIÓ: Gràfiques Morvedre.

DIPÒSIT LEGAL: V.853-1984

Sol·licitat control d'OJD

Cap part d'aquesta publicació pot ser reproduïda per cap mitjà, ja sigui mecànic, fotoquímico, electroòptic, magnètic, de fotocòpia, o qualsevol altre, sense previ permís de l'editor.

**A** penes esgotades les imatges de la guerra del Golf (que continua dins l'Iraq com a guerra civil, o com a guerra de Saddam contra el seu poble, unes altres imatges inquietants han vingut a ocupar les pantalles i les primeres planes dels diaris. Havíem cregut, durant uns mesos, que el conflicte del Golf Pèrsic era l'emblema i arrel de tots els mals, l'amenaça més directa que calia eliminar. I que, eliminat aquest perill i engegat un projecte d'ordenació regional, podríem respirar sense problemes importants. Occident havia vist un abisme, i havia corregut urgentment a tancar-lo, o almenys a aturar la caiguda en la catàstrofe. Mentrestant, n'havia oblidat un altre.

La indiferència, o fins i tot la complaença, amb què des de l'Europa Occidental hem assistit als vertiginosos canvis dels països de l'altra banda, pot resultar que no estava justificada. Es cert que Txecoslovàquia (la nova República Federativa Txeca i Eslovaca) i Hongria probablement estiguen en camí de resoldre sense traumes insuperables els seus conflictes interns. Potser que Polònia acabe resistint la temptació de superar una profunda crisi econòmica i social amb el recurs a les simplificacions de la dreta populista, i que el president Walesa acabe esdevenint demòcrata a la força. Però les possibilitats d'optimisme no van molt més enllà. Cada dia que passa, el desastre de les antigues economies *comunistes* —i el desastre ecològic que l'ha acompanyat— esdevé més evident, i les dificultats per sortir-ne més profundes: Bulgària i Romania en són dos exemples extrems, quasi oblidats perquè fa mesos que no són notícia. En qualsevol dels dos països, però, el pessimisme i la desmoralització poden portar algun dia a esclats incontrolables. Llavors, la premsa i la televisió d'aquesta banda recordarà que també existeixen.

Com ha recordat aquests dies la tragèdia albanesa, quan han saltat als ulls les imatges de la desesperació i de la misèria extrema. L'Europa d'aquesta banda, però, gira els ulls i mira cap a un altre costat: estimula formalment la democràcia i els canvis econòmics, i és incapaç d'acollir dignament uns milers de refugiats. Que en seran molts més, si els esdeveniments de la regió continuen el catastròfic camí que han encetat. Les manifestacions massives dels dies 9 i 10 a Belgrad —reprimides amb du-

resa militar, amb tancs als carrers, morts i ferits— no permeten (a pesar dels aparents èxits inicials dels manifestants) esperar cap solució a curt termini del doble problema iugoslau: el xovinisme serbi, lligat a l'immobilisme polític del Partit Socialista de Sèrbia (ex-comunista) i a la perillosa figura de Slobadan Milosevic, i l'imparabile moviment d'Eslovènia i Croàcia cap a l'independència. Un atzucac que pot fàcilment acabar en tragèdia.

L'acte més important d'aquest gran drama històric pot estar desenrotllant-se aquests dies al seu lloc d'origen, de cap a cap de l'URSS. Mikhaïl Gorbatxov es troba davant de l'hora de la veritat en condicions que ell mateix no havia pogut preveure: sotmès a la pressió oposada de l'exèrcit i els conservadors d'una banda, i dels reformistes radicals de l'altra, que diumenge dia 10 van ocupar els carrers de Moscou i d'altres capitals. I enfrontat, de cara al decisiu referèndum del dia 17, amb la rebel·lió quasi consumada de les repúbliques bàltiques, amb l'oposició de Geòrgia, Armènia i Moldàvia, i amb la incògnita de la reacció popular a la mateixa República Russa. El referèndum sobre la Unió havia de ser la clau que permetera una nova Federació de Repúbliques, formalment sobiranes, i la base per començar a atacar els problemes de fons, polítics, econòmics i nacionals, d'una URSS que en la seua forma actual ha deixat de funcionar. El dubtós resultat d'aquest mateix referèndum, però, pot deixar les coses no igual que estaven, sinó pitjor: amb les tensions exacerbades, i sense camí alternatiu de solució.

Si les potències de l'oest —els EUA i la CEE— haguessen mostrat des del primer moment amb els països de l'est la mateixa decisió i capacitat de mobilització que han mostrat en la crisi del Golf, possiblement les coses no haurien arribat al punt on han arribat. Un pla generós d'assistència econòmica en gran escala, coincident amb les reformes polítiques, haura evitat potser el sentiment general d'impotència i desesperança que ha acabat dominant ciutadans i governants de Leningrad a Tirana. Però, derrotats sense cap guerra, havien deixat de ser una amenaça, i *occident* els ha oblidat sense cap mala consciència. Potser no tardarà a pagar el preu d'aquest oblit.

